

KRATKA PROZA MILENE MOHORIČ OD EKSPRESIONISTIČNE VIZIJE DO REALISTIČNE PODOBE ŽIVLJENJA

Prispevek obravnava tematsko-slogovne značilnosti kratke proze Milene Mohorič iz obdobja med obema vojnama in pisateljico razkriva tudi kot avtorico pesmi v prozi. Bila je ena najvidnejših ustvarjalk kratke proze, s katero je posegala predvsem v meščanski svet, deloma pa tudi v vzhodoslovensko kmečko-vaško okolje. Ob tem je napisala še nekaj kratkoproznih pripovedi za mladino. Na več kot pol stoletja pozabljeno pisateljico sta pred petimi leti opozorila Lado Kralj in Peter Scherber z izborom njene kratke proze *Kratke zgodbe iz tridesetih let* (2010) in jo predstavila predvsem kot avtorico elegantne in vznemirljive meščanske proze iz tridesetih let prejšnjega stoletja, pisane v realističnem slogu. Pričujoči prispevek je osredinjen na njene literarne začetke in ugotavlja, da je Milena Mohorič na začetku literarne poti, tj. med letoma 1927–1929, pisala subjektivnoizpovedne pesmi v prozi, v katerih so opazne še slogovne usedline impresionizma in ekspresionizma.

Ključne besede: Milena Mohorič, kratka proza, pesem v prozi, impresionizem, ekspresionizem, realizem, socialni realizem

Uvod

Milena Mohorič (1905–1972) je bila med obema vojnama ena najvidnejših ustvarjalk kratke proze, vendar je v povojnem času (obtožena je bila informbirojevske miselnosti) domala povsem potonila v pozabo. Leta 2010 sta jo v polje slovenske književnosti ponovno priklicala Lado Kralj in Peter Scherber s knjižnim izborom njene kratke proze *Zgodbe iz tridesetih let* in jo s prepoznavno *Dekadentno zgodbo* uvrstila še v obsežno antologijo *Slovenske kratke zgodbe med koncem ene in začetkom druge vojne*, v katero sta vključila šestintrideset najvidnejših, manj znanih ali prezrtih

pisatelj in pisateljica iz medvojne obdobja. S kratko zgodbo *Družina* je prisotna tudi v antologiji Silvije Borovnik *Klič me po imenu* (2013).

Milena Mohorič se je v študijskih letih družila s komunisti in z demokratičnimi levičarji ter pisala o ženskem vprašanju.¹ Leta 1928 je diplomirala iz germanistike na ljubljanski filozofski fakulteti in do leta 1933 poučevala na gimnazijah v Ljubljani, Novem mestu in Kranju. Zaradi političnih razmer v Kraljevini Jugoslaviji se je tega leta odpovedala državni službi in se nato ukvarjala predvsem s prevajanjem, kulturno-političnim delom² in pisateljevanjem (Muser 1975: 238). Med letoma 1927 in 1941 je v revijah in časnikih objavila okrog štirideset kratkoproznih besedil za odrasle in mladino. Objavljala je zlasti v *Ženskem svetu* in *Modri ptici* pa tudi v *Jutru*, *Ljubljanskem zvonu*, *Književnosti*, *Mladini*, *Naši ženi* in *Novem času*. Napisala je tudi številne članke o literaturi, umetnosti in kulturi, razprave o ženskem vprašanju, kritike,³ nekrologe in jubilejne zapise.

Literarni začetki s pesmijo v prozi

V tridesetih letih prejšnjega stoletja je bila kratka zgodba, prepoznavna po realističnem jezikovnem slogu, osrednja pripovedna zvrst Milene Mohorič. Manj je znano, da je pisateljica na začetku svoje literarne poti, tj. od druge polovice dvajsetih do začetka tridesetih let, pisala subjektivno izpovedni model pesmi v prozi⁴ in se tako v dvajsetih letih prejšnjega stoletja pridružila številnim ustvarjalcem pesmi v prozi, kot so Ciril Jeglič, Stane Melihar, Ciril Vidmar, Andrej Čebokli, Anton Podbevšek, Marija Kmet, Štefanija Ravnikar, Miran Jarc, Slavko Grum, Srečko Kosovel idr.

¹ Kot levičarka ugotavlja npr. v prispevku *Doneski k poglavju o ženski volilni pravici*, objavljenem v *Mladini* leta 1927/28, da so z ženskim vprašanjem pri nas načelno razčistile le delavske organizacije, medtem ko si meščanske ženske še zmeraj prizadevajo le za socialno stališče, udobnost in uživanje. Bistvo feminizma razlaga kot prizadevanje za priznanje ženskega dela in za socialno osamosvojitve ženske ter poudarja, da je dvig ženske kulture in vzgoje naloga celotnega naroda, torej skupnega boja moških in žensk.

² Včlanjena je bila v slovensko sekcijo Jugoslovanske ženske zveze, v Društvo akademsko izobraženih žensk, v Društvo slovenskih književnikov in v Društvo prijateljev Sovjetske zveze (Muser 1975: 238).

³ V razpravi *Sodobni slovenski listi*, objavljeni leta 1932 v *Ljubljanskem zvonu*, je vzela pod drobnogled pet ženskih časopisov (*Ženski svet*, *Vigred*, *Ženski list*, *Žena in dom*, *Gospodinjska pomočnica*) iz obdobja med obema vojnoma in najostrejšo kritiko usmerila v *Ženski svet*. Uredništvu te revije je očitala premajhno prizadevanje za kulturni razvoj ženske, nejasno politično opredeljenost, pomanjkanje kritičnega dela, ne dovolj izoblikovana stališča do ženskega gibanja, slovenstva in slovenske kulture. Izhajala je iz marksističnih pogledov na reševanje ženskega vprašanja in iz zaverovanosti v Sovjetsko zvezo ter hotela napreden, programsko enoten, jasno politično opredeljen list, ki bi obravnaval žensko gibanje z gospodarskih in kulturno-zgodovinskih vidikov ter po najnovejših revolucionarnih načelih (Mohorič 1932: 44).

⁴ Za začetnika slovenske pesmi v prozi štejemo Janka Kersnika, ki je leta 1888 v *Slovenskem narodu* po zgledu Turgenjeva in Mažuranića objavil pet anekdotičnih, mestoma refleksivnih besedil pod naslovom *Pesmi v prozi*. Zunaj Kersnikovega narativno anekdotičnega modela se je nato v moderni oblikoval subjektivno-izpovedni model pesmi v prozi in doživel močan razcvet v ekspresionizmu (Stojanović Pantović 2003: 139).

Ta hibridna zvrst mora že po definiciji ohraniti napetost med liriko in epiko, zato ne more razviti narativnih prvin in posega za ubeseditev izpovednih in miselnih vsebin v največji meri po retoričnih figurah in metaforično-symbolnem načinu izražanja, kar je značilno tudi za pesmi v prozi Milene Mohorič.

Milena Mohorič je med letoma 1927 in 1929 v reviji *Ženski svet* objavila devet pesmi v prozi, prvo leta 1927 z naslovom *Vizija* še pod psevdonimom Vladimirova, preostale pa v naslednjih dveh letih s pravim imenom (*Pod belim, dehtečim jasmynom, Ob težki uri, Zaljubljena povest, Tak blizu ... , Preludij, Trepetajoča luč, Tiha zgodba, Dnevnik iz zapuščine*).⁵ V njih se razbirajo sledi ekspresionističnega toposa o apokaliptičnem koncu sveta in o klicu po odrešitvi, še izraziteje pa usedline simbolizma in impresionističnega stila. S kultom umetnika in glasbe, s prefinjenimi čutnimi vtisi kakor tudi s tematizacijo žalosti, osamljenosti, odtujenosti in smrti se umeščajo v bližino Kosovelovih pesmi v prozi, ki jih je revija *Ženski svet* v omenjenih letih posthumno še zmeraj objavljala.

V prvi pesmi v prozi Milene Mohorič *Vizija* je tematizirano veliko trpljenje, iskanje poti k človeku in klic po odrešitvi. Začenja se z vizijo, ki spominja na svetopisemsko trpljenje izraelskega ljudstva in pot iz Egipta. Zemlja je napolnjena s krvjo, matere in žene jokajo, otroci so prestrašeni, obračajo se v nebo in prosijo božjega usmiljenja. Iz tega kaosa se izloči prvoosebna pripovedovalka, išče pot do človeka in se sklicuje na svetopisemsko simboliko luči. Z novo vizijo sta nakazana dva odrešitelja, ko si na gori padeta v objem Kristus in umetnik: »Vse jasneje je vstajala podoba pred mojimi očmi in tedaj sem spoznala obema obraz: Bila sta obraz Kristov in umetnikov« (Vladimirova 1927: 245).

V večjem delu pesmi v prozi Milene Mohorič se pojavlja prvoosebna pripovedovalka z izrazito čustveno govorico. Osamljenost, žalost in hrepenenje po smrti izraža z retoričnimi vprašanji, vzkliki, ogovori, metaforami, s paralelizmom primer, s pogostimi premolki kakor tudi s ponavljanjem vodilnega stavka. V pesmi v prozi *Ob težki uri* išče človeško bližino, z vprašanji in nagovori se obrača na mrtvega brata, mamo in prijatelja. Ostaja brez odgovorov in človeške bližine, življenjske moči ji vse bolj usihajo, kar nakazuje že uvodna metafora o cvetočih ledenih rožah, ki se ponovi tudi v sklepnem delu: »Ledene rože cvetó na mojih oknih; trudna sem in mislim nate, moj brat, in na mir, ki je s Tabo« (Mohoričeva 1928: 236).

V prvi pesmi v prozi z naslovom *Tako blizu ...* prvoosebna pripovedovalka hrepeni po smrti, nagovarja jo z izrazom *sestra*, kakor je to značilno za religiozne ekspresioniste. Z metaforo belega pajčolana in s paralelizmom primerjalnih členov je smrt estetizirana, prostor nedosegljivega miru in rajske lepote:

Tako blizu si mi sestra, smrt. Tvoji beli pajčolani plapolajo v moje misli, v moje neskončnost leteče hrepenenje. Tvoj mir je zame kakor bajnokrasna biserna pravljica,

⁵ V *Ženskem svetu* je v letih 1928 in 1929 objavila močno lirizirana nekrologa, posvečena Tončki Cotman (*Povest o usahlem studentu*) in dr. Veri Vabič (*Pismo v večnost*).

kakor najtišja pesem vseh utrujenih in krvavečih. Kakor sanje vseh popotnikov neizmernih daljav je tvoj mir, kakor nikdar dosežen raj moje blodne duše. (Mohoričeva 1929: 143.)

V *Preludiju* se osamljena prvoosebna pripovedovalka obrača na mrtvega očeta, izpoveduje bolečino ob njegovi izgubi in v spomin nanj zaigra na klavir »temno molovo melodijo« (Mohoričeva 1929: 143).⁶ Epiteti so barvno niansirani (*slonokoščene tipke klavirja, srebrne strune*), personifikacije oživljajo abstraktne pojme, intenzivnost bolečine ponazarja tudi barvno-vonjalna sinesteziija (»Iz moje samote se vije vonj krvavordečih rož k tebi, moj oče«; prav tam). Glasbeni motiv srečamo tudi v *Trepetajoči luči*. Žalost prvoosebne pripovedovalke se zlije z zvoki Chopinove poslednje mazurke, nato v apokaliptičnem prividu zapleše svoj predsmrtni ples. Podobe so dispartatne, pogosti nedokončani stavki spominjajo na Altenbergov stil, izrazit je kontrast teme in metaforične ognjene svetlobe (»Tema je v naših strašnih dneh, krvavo rdeči zublji se dvigajo v noč in izginjajo kakor slutnje«; prav tam: 112).

Tiha zgodba je napisana kot fiktivno pismo Rihardu Jakopiču, v katerem prvoosebna pripovedovalka razkriva svoje občudovanje njegovih krajinskih in figuralnih slik. Hodi po umetnikovih poteh v naravi, v spominu ji oživijo njegove *Breze, Pajčolan, Alkoholik, Anka, Večer ob Savi, Orači in Slepec*, ki jih doživlja kot pristen izraz slovenske pokrajine in narodovega duha. Tudi pesem v prozi *Dnevnik iz zapuščine* vsebuje fragmente drugih žanrov, sestavljena je iz dnevniških razpoloženj, občutij, dogodkov in podob mrtvega prijatelja. Uvodna impresija jesenskega gozda in padajočega listja se ujema z otožnostjo in z osamljenostjo pisca dnevnika, ki zaman išče pot do človeka. Razočaranje nad človekom se stopnjuje v popolno odtujenost in osamljenost. Sledi fragment parabolične zgodbe o mladeniču, ki je, razočaran nad neuspehi v življenju, storil samomor. Podobno nemoč občuti tudi pisec dnevnika, njegove besede so podobne poslednji pesmi umirajočega laboda in že čuti harmonije večnega miru. Razkorak med njegovimi željami in življenjem dodatno ponazarja prispodoba orla s strto perutjo. V sklepnem delu se nato pojavi prvoosebna pripovedovalka in sprejme dnevniške zapise mrtvega prijatelja za svoje.

Pesem v prozi *Zaljubljena povest* vsebuje dnevniški zapis in pisemska fragmenta, ki ju v daljših časovnih presledkih piše dekle svojemu fantu. V prvem, majskem pismu dekle še izžareva srečno zaljubljenost in je nerazdružljivo povezana z lepoto in s harmonijo narave. Drugo, poletno pismo piše že iz samote in slutí, da njuna ljubezen usiha. Čez dve leti sledi le še skop dnevniški zapis o minuli ljubezni in razočaranju kakor tudi spoznanje, da pred žalostjo ne more ubežati. Nerazumevanje med moškim in žensko je tematizirano tudi v parabolični pesmi v prozi *Pod belim, dehtečim jasmynom*, katere osrednji del predstavlja fragment zgodbe o ženi, ki

⁶ Pod naslovom *List iz dnevnika* je Milena Mohorič napisala liriziran nekrolog očetu in ga začela s čustvenim opisom rojstne prleške pokrajine. Objavljen je bil v *Jutru* 21. januarja 1928. Močna navezanost med očetom in hčerko je tematizirana še v povesti *Korenove Saše učna doba* (1940) in v *Dekadentni zgodbi* (1935/36).

vidi edini izhod v samomoru, potem ko je spoznala, da moški – tako mož kot tudi prijatelj iz mladosti – želi prek nje uresničiti le sebe. A tragična usoda ženske ni le slučajna, fragment pripovedi je namreč vložen v okvir,⁷ sestavljen iz uvodne in sklepne povedi, v katerem prvoosebna pripovedovalka pojasni, da je pripoved o nesrečni ženi večna, napisana na star pergament.

Prehod v realistično prozo Milene Mohorič nakazuje kratka pripoved *Sreča* (1932/33), ki je sestavljena iz dveh posebej označenih delov. Medtem ko je prvi del še izrazito razpoloženski, prepreden s ponavljajočim se lepotnim vtisom o mehko naletavajočem snegu, z lepotnimi metaforami snega (*mehak bel mah, bel prah*) in z impresionističnim opisom zimske pokrajine, v katerega je umeščena osamljena učiteljica, je drugi del že v celoti realistična pripoved o tej mladi učiteljici, ki se v neki hribovski vasi razdaja za otroke.

Meščanska kratka proza

Milena Mohorič je v tridesetih letih prejšnjega stoletja objavila v periodičnem tisku blizu trideset kratkoproznih pripovedi. Urednika sta v knjižni izbor njene kratke proze *Zgodbe iz tridesetih let* uvrstila enajst kratkih zgodb, ki so bile objavljene v *Modri ptici* in *Ženskem svetu*.⁸ Razen s kratko zgodbo, ki pripoveduje o težkem vsakdanu in nesoglasju v zakonskem življenju viničarke (*Družina*), je Milena Mohorič v tem izboru predstavljena kot avtorica medvojne kratke proze o meščanskem življenju, ki mu je od otroštva naprej tudi sama pripadala. V središču pisateljicinega zanimanja sta usoda in položaj meščanske ženske tako v zasebnem kot javnem življenju. Kot protagonistke se v njeni pripovedni prozi pojavljajo gimnazijke in dekleta iz meščanskih družin (*Prva ljubezen gospodične Marine, Poletna izkušnja*), osamljene in delu predane hribovske učiteljice (*Sreča*), operne pevke (*Dekadentna zgodba, Pisma v preteklost*), emancipirane žene in matere, ki zapuščajo meščanski zakon in jemljejo usodo v svoje roke (*Izpoved gospe Forcesinove*), bančne uradnice, vdove, ljubice (*V kavarni*), soproge srednješolskih in univerzitetnih profesorjev, sodnikov, zdravnikov in bančnih ravnateljev (*Anamarija, Ob cesti, Vojna*), od katerih imajo nekatere po svojih domovih še gospodinjske pomočnice, varuške, sobarice in kuharice. Lado Kralj (2010: 155) piše o Mileni Mohorič predvsem kot o odlični opazovalki meščanskega življenja, ki je znala v primerjavi z drugimi slovenskimi pisatelji in pisateljicami medvojne kratke proze najbolje ubesediti njegovo atmosfero. Med drugim ugotavlja, da pripoveduje o meščanstvu razumevajoče, v glavnem brez sarkazma in ironije. Ta je opazna le v kratkih zgodbah *Ob cesti* in v *Izpovedi gospe Forcesinove*, tj. v svojevrstni literarni polemiki z Bartolovo novelo *Izpoved gospoda Forcesina* (Kralj 2010: 156), v kateri naslovna oseba razglablja o ženski, tako da brez navedbe vira povzema Weiningerjeve misli o ženski.

⁷ O različnih vlogah okvirne pripovedi piše Matjaž Kmecl (1996: 229).

⁸ K izboru so dodane spremne besede Lada Kralja, Petra Scherberja in Alenke Puhar ter bibliografija Milene Mohorič, ki jo je sestavil Lado Kralj.

Metaforični način izražanja, značilen za subjektivnoizpovedne pesmi v prozi Milene Mohorič, se je začel na začetku tridesetih let prejšnjega stoletja vse bolj umikati realističnemu jezikovnemu izrazu. Kratke pripovedi so pisane v knjižnem jeziku, v posameznih primerih je zapisan tudi kak latinski citat. Mestoma so žanrsko odprte za fiktivna ženska pisma ali prvine polemičnega in filozofskega diskurza, natančno so opisani meščanski ambient, sicer pa sta najpogostejša slogovna postopka pripoved in dialog. Slednji posnema vsakdanjo, največkrat priložnostno in družabno konverzacijo v meščanskih salonih, kavarnah, gostilnah ali na sprehodih. Metafore so, kakor je za realistično prozo značilno, redke in največkrat konvencionalne. Nekoliko pogostejše so primere. Ker so v vlogi ponazarjanja konvencionalnosti meščanske govornice in mišljenja, bi jih bilo napačno razlagati kot neizvirnost pisateljčinega sloga. Po pogostnosti izstopajo konvencionalne metafore in primere za žensko, pri čemer je za tematizacijo odnosov med spoloma pomembno, ali je njihova raba povezana z moškim ali z ženskim pogledom (Nünning 2004: 36). Konvencionalne metafore za žensko (narava, cvetje, rastline idr.) so v kratkih zgodbah Milene Mohorič praviloma izraz moškega pogleda (moža, prijatelja, znanca, ljubimca). V očeh nosilca patriarhalne družbe je ženska podobna otroku,⁹ krhka, nesamostojna, odvisna od moškega, iracionalna, čutna, čustvena in kaotična. V kratki zgodbi *Anamarija* je na primer mlada žena v očeh moža in profesorja le krhka rastlina, z njo nabira rastline in ji razlaga botaniko, njena spalnica je vsa v rožnati barvi itd. V *Cvetoči kakteji* smo priča stereotipni moški predstavi o ženski kot očarljivem, vendar hitro minljivem cvetu. Po drugi strani demonične ženske zavračajo tradicionalno identifikacijo z rožo. Na primer v *Dekadentni zgodi* operna pevka ne mara izbranih rož, ki ji jih vsak dan po naročilu ljubimca, trgovskega poslovneža, prinaša vrtnarjev vajenec. V meščanski kratki prozi Milene Mohorič se torej skozi konvencionalne podobe o ženski razkrivajo stereotipni odnosi med spoloma, kakor jih je vzpostavila patriarhalna družba, posredno pa tudi pisateljčina kritika le-teh.

Vaška in mladinska kratka proza

Meščanska kratka proza Milene Mohorič je nastajala mimo osrednjega toka socialnega realizma, vendar se v njej ob osrednji tematizaciji ženske po drobcih razbirajo tudi pereče socialne razmere medvojnega časa (pomanjkanje hrane v bolnišnicah, slab gmotni položaj učiteljev in profesorjev idr.). Socialna tema zavzame osrednje mesto v njeni številčno skromnejši, vendar sočasno nastajajoči kmečko-vaški kratki prozi. Med drugim je pisala o težkem življenju viničark po Slovenskih goricah, še posebej o njihovem rojevanju otrok v neznosnih higienskih razmerah in daleč od zdravniške pomoči, o hudih telesnih poškodbah in duševnih motnjah otrok, ki so jih viničarke, ko so morale na dnino, puščale same v koči (*Viničarka Tereza*), kakor tudi o izkoriščanju otrok, ki so si kot pastirji pri tujih gospodarjih služili kruh, ko pa so neozdravljivo zboleli, so morali od hiše (*Števek*). V pripovedih iz kmečko-vaškega

⁹ Prim.: »Sedaj je tako dobro poznal Anamarijo, bil ji je tako dober, zdelo se mu je, da je otrok, ki ga mora utolažiti. Tešil jo je, kakor bi moral tolažiti hčerko. Včasih se mu je zdelo, da je oče temu velikemu otroku« (Mohorič 2010: 32).

okolja je Milena Mohorič mestoma zapisovala vzhodnoštajerske dialektizme (npr. *robača*, *obečati*, *hentan*). S temi pripovedmi je vstopila v krog socialnih realistov in skupaj z Bratkom Kreftom, Ivanom Potrčem, Branko Jurco, Antonom Ingoličem, Jožetom Kerenčičem idr. zaokrožila literarno podobo vzhodnoštajerskega kmečko-vaškega življenja med obema vojnama.

Realistična je tudi mladinska kratka proza Milene Mohorič, s katero je prav tako posegala v meščansko in vaško okolje ter tematizirala največkrat različne izkušenske, mestoma tudi domišljajske doživljaje otroka Janeza ob spremstvu matere. Skupaj obiščeta sorodnike na vasi, preživljata počitnice na morju, raziskujeta nove izraze in okolje, opazujeta živali, zaznavata vsakdanje stiske ljudi in opazujeta grozote vojne (*Izgubljeni bič*, *O premajhnem trnku in preveliki ribi*, *O raziskovalcu skrivnosti*, *Janezek*, *O bežečem konju* idr.). Realistično kratkoprozno produkcijo je Milena Mohorič sklenila z zbirkami taboriščnih črtic (*Motivi z Raba*, 1946) in partizanskih slik (*Slike iz partizanske bolnišnice*, 1944).

Viri

Mohorič, Milena, 2010: *Zgodbe iz tridesetih let*. Izbrala Lado Kralj in Peter Scherber. Ljubljana: Študentska založba.

Mohoričeva, Milena, 1928: Povest o usahlem vrelcu. *Ženski svet* 6/3. 77.

Mohoričeva, Milena, 1928: Pod belim, dehtečim jasmynom. *Ženski svet* 6/4. 112.

Mohoričeva, Milena, 1928: Ob težki uri. *Ženski svet* 6/8. 236.

Mohoričeva, Milena, 1928: Zaljubljena povest. *Ženski svet* 6/10. 303.

Mohoričeva, Milena, 1929: Dnevnik iz zapuščine. *Ženski svet* 7/3. 77–78.

Mohoričeva, Milena, 1929: Trepetajoča luč. *Ženski svet* 7/4. 112.

Mohoričeva, Milena, 1929: Tako blizu ..., Preludij. *Ženski svet* 7/5. 143.

Mohoričeva, Milena, 1929: Tiha zgodba. *Ženski svet* 7/8. 236–237.

Mohoričeva, Milena, 1929: Pismo v večnost. *Ženski svet* 7/11. 328.

Mohoričeva, Milena, 1932/33: Sreča. *Modra ptica* 4/3. 81–84.

Mohoričeva, Milena, 1932/33: Cvetoča kakteja. *Modra ptica* 4/11. 341–344.

Mohoričeva, Milena, 1933/34: Janezek. *Modra ptica* 5/9. 290–294.

Mohoričeva, Milena, 1933/35: Izgubljeni bič. *Modra ptica* 6/9. 285–289.

Mohoričeva, Milena, 1934: Števek. *Književnost* 2/4. 113–119.

Mohoričeva, Milena, 1940: Zgodba viničarke Tereze. *Ženski svet* 18/3. 54–58.

Mohoričeva, Milena, 1940: Zgodba viničarke Tereze. *Ženski svet* 18/4. 78–151.

Mohoričeva, Milena, 1940: O bežečem konju. *Ženski svet* 18/7. 242–244.

Mohoričeva, Milena, 1940: O premajhnem trnku in preveliki ribi. *Ženski svet* 18/12. 242–244.

Mohoričeva, Milena, 1946: *Motivi z Raba*. Zbirka feljtonov. Ljubljana: Slovenski knjižni zavod.
Vladimirova, 1927: Vizija. *Ženski svet* 5/8. 245.

Literatura

- Borovnik, Silvija, 2013: *Kličič me po imenu. Izbor iz krajše proze slovenskih avtoric*. Ljubljana: Študentska založba.
- Kmecl, Matjaž, 1996: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Založba M & N.
- Kocijan, Gregor, 1999: *Kratka pripovedna proza 1919–1941. Bibliografija*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Kralj, Lado, 2010: Danes so njene kratke zgodbe pozabljene. Mohorič, Milena: *Zgodbe iz tridesetih let*. Ljubljana: Študentska založba. 152–169.
- Kralj, Lado, in Scherber, Peter (ur.), 2010: *Slovenske kratke zgodbe med koncem ene in začetkom druge vojne*. Celje: Mohorjeva družba.
- Mohorič, Milena, 1927/28: Doneski k poglavju o ženski volilni pravici. *Mladina*. 14–16.
- Mohorič, Milena, 1932: Sodobni slovenski ženski listi. *Ljubljanski zvon* 52/1. 41–47.
- Muser, Erna, 1975: Nekaj besed o Mileni Mohoričevi in njenem delu. Mohorič, Milena: *Hiša umirajočih*. Ljubljana: Prešernova družba. 236–240.
- Nünning, Vera, in Nünning, Ansgar (ur.), 2004: *Erzähltextanalyse und Gender Studies*. Stuttgart, Weimar: Metzler V.
- Stojanović Pantović, Bojana, 2003: *Morfologija ekspresionističke proze*. Beograd: Artist.